

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY

VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁSTĽ STRANÁCH.

<p>Predplatná cena :</p> <p>Na celý rok — — — — 4.— koruny.</p> <p>Na pol roka — — — — 2.—</p> <p>Na štvrt' roka — — — — 1.—</p> <p><i>Jednotlivé číslo 8 hal.</i></p>	<p>Hlavný redaktor : Dr. ALEXANDER ERNSZT</p> <p>Zodpovedný redaktor : JÁN BARTOS, krajinský vyslanec</p> <p>Za vydavateľ'stvo zodpovedný : JÁN MOLNÁR, pápežský prhlát</p>	<p>Redakcia a vydavateľ'stvo :</p> <p>Budapest, IV. kor., Ferencz-József-rakpart 27. szám</p> <p><i>sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify. Rukopisy sa nazpak nedávajú.</i></p>
--	---	--

Takto cigánia!...

Kresťanská ľudová strana v zasadnutiach snemovne krajinských vyslancov s najostrejším dôrazom žiadala rýchle vyplácanie a spravodlivé zvýšenie válečnej podpory. To vie každý, čo s pozornosťou sledoval pojednávania v krajinskom sneme. Neodvolávajú sa na iné noviny kresťanskej ľudovej strany a vôbec na všetky noviny katolícke, dosť je, keď spomne, že len sám «Kresťan» skoro v každom čísle donášal články v záujme válečných vdov a sirôt. S radosťou sme vždy uverejňovali každú zprávu, v ktorej o tom bola reč, že vyslanci kresťanskej ľudovej strany pri každej zavdávajúcej sa príležitosti v krajinskom sneme ujímajú sa slova v záležitosti rodín do vojny narukovaných válečných vdov a válečných sirôt. Toto vedia nielen čitatelia «Kresťana», lež vie o tom aj celá krajina. Tohoto stopy najst' možno v zápisniciach snemovne a obsah rečí, ktoré tam povedali vyslanci kresťanskej ľudovej strany, uverejňovali všetky noviny, ešte aj noviny židovské.

Práve surné naliehanie kresťanskej ľudovej strany zavdalo ku tomu príčinu, že nová vláda v záležitosti válečnej podpory nariadila podstatné zmeny k lepšiemu.

Tu ale včul sociáldemokrati nestydate vystupujú a zvýšenie válečnej podpory zcela chcú vyvlastniť ku svojmu dobrému, ako by len Bokányi, Weltner a Buchinger «ohreság» mali v tom zásluhu, že i v tejto veci stalo sa volačo. Sociáldemokratické židovské kóšer noviny «Népszava» píšú o tom nasledovne:

«Nikto sa vážne nestaral o opustené a s biedou zápasiace rodiny. *Jedine* strana sociáldemokratov a týchto noviny «Népszava» od počiatku a neustále bojovaly za polepšenie válečnej podpory. Našich dlhých a vytrvalých zápasov ovocie konečne dozrelo: krajinskému snemu predostretý bude zákonný návrh o zvýšení válečnej podpory. Ťobhé ženy, ktoré včul v Starom Budíne, v Košiciach a kdeinde otravujú kňazi, mohly by sa pýtať ich čiernych dobrodincov, *kde boli v troch minulých preťažkých rokoch a prečo sa nestarali o zdvihnutie hrozne biednej válečnej podpory?* Celá hřba kňazov sedí tam v krajinskom dome, tam v snemovni veľmožov sedia biskupi a arcibiskupi s dôchodkami na milióny, prečo tí nevystúpili na dejište a neohlásili sa za chlieb ťobých válečných žien a detí? ... Socialistické robotníčky môžu včul poučiť ich kňazskou otravou omámené spoločničky, že chudobného človeka jediným opravdovým priateľom a pravou podporou je: sociáldemokracia».

Takto píšú v ich novinách židia: Jakub Weltner, Manó Buchinger, Dezső Bokányi, Žigmund Kúfni a Ernő Garami.

Z toho ale ani jedno slovičko nezodpovedá pravde a všetko, čo vôbec píšú a čím robotníctvo otravujú, aby ho ďalej nemilosrdne zdieľali a vyžierali, je podlé cigánstvo.

Z krajinských vyslancov kresťanskej ľudovej strany Ján Bartos, Koloman Brestyenzsky, Ján Frey, Štefan Haller, Karol Huszár, Ján Molnár, Štefan Rakovszky, Ján Zelenyák v krajinskom sneme opätne a surne žiadali rýchle usporiadanie záležitosti válečnej podpory.

Karol Huszár svojim časom v mene celej opozície krajinskému snemu predostrel návrh v záujme zvýšenia válečnej podpory.

Reč, ktorú z tejto príležitosti povedal, v prvom článku a v celej osnove uverejnili židovské sociáldemokratické kóšer noviny «Népszava». Včul to ale všetko zapierajú, len aby im veľkú daň platiace barance uverily, že oni zdvihli válečnú podporu. Na takýto spôsob ich spoločníčky s vrkočom aj tým humbugom mohli by omámiť, že ku válečnej káve ony vynalezly zate.

Takýmto ohľupovaním ľudu nemožno ďalej mámiť široké vrstvy obecnstva. Takýmto podlým kortešackým figlom uveria len tí, čo sa živoria z pomýjii židovskej tlače. Čo čítajú kresťanské noviny, vedia, že kresťanskí politici, ako všade, tak aj v parlamente verne plnia tie povinnosti, ktoré ich viažu ku ľudu a aj to dobre vedia, že za zvýšenie válečnej podpory nemajú čo ďakovať z ľuku robotníctva vypaseným agitátorom sociáldemokratickým, ktorí ani v parlamente nesedia. K očakávaniu je aj, že kresťanský ľud otvorí oči a na tom bude pri voľbách, aby do uhorského parlamentu nedostali sa takí šviháci bez viery a vlasti.

Organisáčné shromaždenie kresťanskej ľud. strany trenčianskej stolice.

Kresťanská ľudová strana 18. októbra vo veľkej dvorane «Erzsébet» hostinca vydržovala organisáčné shromaždenie, ktoré uplynulo vo veľmi veľkých rozmeroch. Pri vodcovstve duchovenstva a učiteľského sboru v shromaždení vídal bolo veľké množstvo volebného obecnstva. Zastúpené tam boly všetky volebné okresy viae sto voličmi. Z každej obce stolice dostavil sa ta aspoň jedon volič. V shromaždení panujúce oduševnenie, vernosť a prítulnosť ku kresťanskej ľudovej strane natolko sa objavovaly, že oprávňujú ku najkrajším nádejam. Zo stredišťa kresť. ľudovej strany ku shromaždeniu prišli krajinskí vyslanci: Koloman *Brestyenszky*, Karol *Huszár* a Ján *Bartos*. Medzi viacej sto oduševnenými voličmi celej stolice z vývodiacého obecnstva v shromaždení prítomní boli nasledovní:

Ladislav Mednyánszky, fõiispán (Trencsin), Matias Murin, direktor fabriky (Zsolna), Jozef Weber, prepoštfarár (Považská Bystrica); dekani-farári: Jozef Benyák (Máriatölgyes), Ludvik Blazsek (Harmatos), Rudolf Oravszky (Drietoma), Karol Baross (Rajecz), Štefan Krautmann (Ócsad), Anton Czeizel (Beczko), Artur Sándor, okresný slúžny (Illava) Jozef Perényi, direktor banky (Kínorány), Ján Koválik, professor hlavného gymnásia (Zsolna); farári: Béla Anyistik (Bicesefalu), Julius Rek-

tory (Nagysziklás), Ernest Pápay (Alsóricsó), Michal Bélik (Borodno), Štefan Hermann (Barosháza), Ján Greben (Bella), Ján Simonsits (Cobolfalu), Ján Sujánszky-Busek (Tornyoš), Štefan Fridrichovszky (Lótos), Andrej Bereghy (Bellus), Štefan Micský (Lednic), Gašpar Kostyál (Soltézperecsény), Šebastián Szlugény (Demény), Karol Szlanda (Zayugróc), A. Emil Augusztin (Viszoesány), Ernest Feitsler (Bossác), Ján Szvitek (Óbeszterce), Georg Czeizel (Terhely), Anton Bárky (Vágapátfalva), Adam Pelikán (Bóbot), Ludvik Tomanóczy (Ribény), Karol Dubravský (Motesie), Štefan Rényi (Hólak), Vencel Bauer (Vesselény), Štefan Leutmann (Felső-Visnyó), Štefan Hamal (Szelce), Alexander Gabriel (Trencséntölgyes), Anton Bérhelyi, farár na odpočinku (Óbeszterce), Franc Filkorn, direktor dievčenskej školy (Trenčín); kapláni: Andrej Marszina (Trenčín), dr. Šimon Galló (Máriatölgyes), dr. Elek Nécsey (Hólak), Gregor Szmesko (Bán), Jozef Hamaj (Tornyoš), Jozef Mendl (Csápor). Štefan Schmidt, duchovný trestného ústavu (Illava), Jozef Gály, duchovný nemocnice (Trenčín), P. Beda Kosik, vojenský duchovný; učitelia; Ján Bakuy (Várna), Ján Krajcsi (Lótos), Karol Murán (Bán), Alfons Vojtyák (Bán), Franc Piláti (Ölved), Jusztin Janecz (Milohó), Štefan Markovics (Vágegyháza), Árpád Kumeri (Felső-tölgyes), Karol Neumann (Puhó), Fr. Augustin (Demény), Jozef Barinka (Trencsénfogas), Franc Netsch (Trencséntölgyes), Julius Molnár (Kisradna); hlavní lesníci: Augustin Ballon (Vágbeszterce), Jozef Ullmann (Trencséntölgyes). Prítomní boli i viacerí rychtári zo všetkých strán stolice.

Shromaždenie zahájil doterajší podpredseda kresťanskej ľudovej strany trenčianskej stolice, belušský farár Andrej *Bereghy*. V jeho reči obšírne líčil doterajšie účinkovania a zápasy stoličnej ľudovej strany a poukázal na tie veľké ťažkosti a prekážky, s ktorými občianstvo zápasit muselo pod panovníctvom pracovnej strany. Reč zakonči ls dokazovaním súrnej potrebnosti organisovania kresťanskej ľudovej strany.

Karol *Huszár*, krajinský vyslanec, prvý vystúpil na rečníšte a povedal; Dvadsať rokov je tomu, čo utvorená bola kresťanská ľudová strana. V parlamente a krajine bolo opravdovým mučedelníctvom prislúchať ku kresťanskej ľudovej strane. Oduševnených bojovníkov a verný tábor náš ale nevedelo zlomiť žiadne násilenstvo vládnnej moci. Úspechom kresťanskej ľudovej strany bolo, že prekazila štátom podujatý kultúrny boj a že utvorila tie moderné organisácie, ktoré pre budúcnosť zabezpečujú katolícku Cirkvev. Svetová vojna zapríčinila veľké premeny. Svetového pohybu prúdom je demokracia. Na tomto základe stojí aj kresťanská ľudová strana. Naša demokracia ale opierať sa chce na ľud kráľovi verný a viere oddaný a nie na náruživosť a hriechy ľudového množstva bez viery. V predvečer demokratického pretvorenia samovraždou by bolo odzbrojiť samostatnú kresťanskú ľudovú stranu, historickej významnosti časy dôrazne to nám kážu, *aby sme pevne sdružovali všetky sily kresťanov aj do bojov politických*. Toto je snahou

kresťanskej ľudovej strany. Nech sa k nám každý pripojí, čo sa priznáva ku zásadám očistenej demokracie. Obečnosť na túto reč odpovedalo hlučným éljenovaním.

Ján Bartos, krajinský vyslanec, bol nasledovným rečníkom, ktorého prítomní počtali oduševneným éljen. Začiatkom jeho reči poukázal na parlamentárny život pred vojnou a počas vojny, potom vysvetlil novú vládu a kresťanskej ľudovej strany program, pri čom podotknul súrne potrebnosť prijatia zákona o všeobecnom volebnom práve a na blahonosný vplyv tejto ustanovizne. Predniesol budúcnosť hospodárske a politické úlohy, medzi ktorými na prvom mieste stojí *záležitosť autonómie katolíkov*, od vplyvu peňažných ústavov oslobodená *majetková reforma*, slušné a dostatočné zaopatrenie *válečných vdov, sirôt, invalidných vojakov a polepšenie verejnoživotných pomerov*. Predložil zatým spôsoby organizovania. Trenčianska ľudová strana kresťanská — povedal — nezomrela, lež zadriemala. Dnes sa prebudila k novému životu, aby tu na horných stranách mohútnou pevninou bola pohybov kresťanských a nacionálnych. Ak peknou je minulosť kresťanskej ľudovej strany, zaiste tak pekná bude aj jej budúcnosť. Kresťanskú ľudovú stranu doplniť treba modernými myšlienkami sociálnymi a vtedy nám patrí budúcnosť.

So všestranným hlučným súhlasom prijatú reč zakončil s tým, že shromáždeniu ku prijatiu predostrel nasledovný návrh:

Shromáždenie nech vysloví, že za potrebné drží kresťanskú ľudovú stranu organizovať vo všetkých okresoch a obciach stolice. Ku kresťanskej ľudovej strane parlamentárnej shromáždenie chová sa s úplnou dôverou.

Návrh prijali jednoducho a úradnícky sbor stoličnej organizácie tvorili nasledovne: Predseda: Matias Murin, direktor fabriky. Spolupredseda: Jozef Weber, prepoš, Andrej Bereghy, farár. Spravujúci podpredseda: Štefan Krautmann, farár. Podpredsedovia: Eduard Gily, farár, Anton Zatkovics, kanonik, Ignác Adámik, Karol Baross, Georg Czeizel, Ludvik Blazsek, dr. Jozef Chorényi, Štefan Sztolarik, Jozef Benyák, Anton Czeizel, dekan; dr. Ján Kovalik, profesor hlavného gymnasia na odpočinku, dr. Jozef Sztrányovszky, pravotár, dr. Artur Sándor, okresný slúžny, Ján Szvitek, Karol Czivány, Ján Czvincsek, Ludvik Pulmann, Štefan Jancsovics, Ignác Mendel, Ján Mihálffy, Štefan Mieskó, Štefan Rényi, Ján Tomanóczy, farári; Franc Filkorn, direktor dievčenskej školy, Ján Sediba, učiteľ-organista.

Koloman Brestyenzsky, krajinský vyslanec, vo veľavýznamnej reči vysvetľoval doterajšie zápasy a program kresťanskej ľudovej strany. Dôrazne poukázal na sedemročné garazdovanie pracovnej strany a na budúce sociálne a hospodárske úlohy novej doby. Kresťanská ľudová strana obrnená púšťa sa na jej cestu, aby pomohla pripraviť blaženejšiu budúcnosť. Ničoho nezapierajú z jej minulosti, s dôverou hľadí v ústrety politickým tvorbám budúcnosti a v tomto o podporu prosí nielen vyzkúsených jej prívržencov trenčianskej stolice, lež aj tých, čo pošiel vzdalovali sa len z neporozumenia. Vo-

ličia veľmi sa oduševňovali pod touto rečou a ich súhlasu viackrát dali výrazu hlučnými výkrikami.

Ludvik Mednyánszky, főkispán, ujal sa potom slova, shromáždenie prijalo ho cez minúty trvajúcimi ováciami. Celou radosťou jeho srdca pozdravil organizovanie kresťanskej ľudovej strany trenčianskej stolice. *Teší sa tomu nielen ako člen tejto strany*, ktorý v minulosti s boľasťou hľadel na uspávanie kresťanskej ľudovej strany v trenčianskej stolici, *lež teší sa tomu aj ako főkispán*, bo vie, že na kresťanskú ľudovú stranu aj v stolici vždy smeľ môže sa opierať. Toto osvedčenie főkispána nasledoval frenetický potlesk.

Dr. Ján Kovalik, profesor hlavného gymnasia na odpočinku (Zsolna), prehovoril potom a za všestrannej pozornosti líčil hlavné zásady demokratického smeru.

Andrej Istvánik, bezdédsky hospodár, vital organizovanie kresťanskej ľudovej strany a v mene voličov vyslovil joj dôveru a prítulnosť.

Štefan Fridrichovszky, administrátor lótošský, ujal sa slova ako posledný rečník. Zatým Matias Murin, novovyzvolený predseda strany, vďaka vyslovil za preukázanú mu dôveru, ku dôraznej, vytrvalej, agitacionálnej práci vyzval prítomných a za všestranného oduševneného súhlasu predostrel návrh, aby zo shromáždenia telegrafčne pozdravení boli: ministerpredseda dr. Alexander Wekerle a gróf Aladár Zichy, minister okolo osobnosti jeho veličenstva kráľa, ako predseda kresťanskej ľudovej strany. Návrh prijatý bol s jednoducho, oduševneným uzavretím a s tým aj predseda zakľúčil shromáždenie kresťanskej ľudovej strany trenčianskej stolice.

Z krajinského zákonodarstva.

V útorok, 23. októbra snemovňa krajinských vyslancov pokračovala v pojednávaní návrhu zákona o dočasnóm rozpočte. Stanovisko kresťanskej ľudovej strany označil krajinský vyslanec

Štefan Haller.

V dlhej reči predniesol, čo kresťanská ľudová strana žiada od vlády. V prvom rade žiada riešenie sociálnych otázok, tak zaopatrenie válečných vdov, sirôt a invalidov. Ďalej žiada osádzanie zmrzačených invalidov. Štát má použiť každú príležitosť, aby napomohol návrat vystahovalcov. Dôrazne žiada, aby farchy vojny znášali tí, čo z vojny zbohatli a v prvom rade podniky a váleční liferanti. Pri odanení žiada najprísnejšiu progresivitu. Žiada rýchle zreformovanie bursy. Pofažne organizovania sa robotníctva žiada, aby toto zabezpečené bolo zákonodarstvom. Konečne dôrazne žiada rýchle uskutočnenie katolíckej autonómie. Návrh v mene kresťanskej ľudovej strany prijma.

Leopold Vadász zaoberal sa s útokami Čechov na celistvosť Uhorska.

Ministerpredseda Wekerle v jeho reči povedal, že sa prítomne nechce rozprestref na otázku volebného

práva a síce preto, bo len krátky čas, asi 2—3 týždne delí nás od toho, že vláda bude môcť predostreť návrh o reforme volebného práva.

Ďalej rečnili: Alexander *Giesswein*, Ján *Teleszky*, gróf Michal *Eszterházy* a prijali návrh.

24. októbra v zasadnutí pri pojednávaní návrhu zákona o dočasnom rozpočte gróf Štefan Tisza rečnil o zahraničnom rozpoložení a o reforme volebného práva, proti ktorej vyslovil sa v mene pracovnej strany a neprijal návrh o indennite. Ministerpredseda hneď odpovedal. Vyslanec Štefan Szabó dokázal potrebu volebnej reformy, ale volebného práva udelenie ženám neschvaľuje. Žiada zodpovednú majetkovú politiku, aby gazdovský ľud ku pozemkom prísť mohol. Protestuje proti tomu, aby válečná podpora v mestách bola väčšia, než po dedinách. Zazlieva, že malým gazdom zakázali páliť v malých kotloch, kdežto veľké pánice nie sú vstave ku páleniu síce látky odľiľovať. Ministerpredseda na to odpovedal hneď nasledovne: Vláda už porobila poriadky ohľadom pálenia liehovín. Kde veľké pánice nebudú vstave slivky vypáliť, tam budú malí gazdovia môcť slivovicu páliť. Julius Werner, vyslanec pracovnej strany, hovoril proti volebnej reforme a návrh o indennite neprijal.

25. októbra pokračovanie v pojednávaní návrhu zákona o indennite. V mene kresťanskej ľudovej strany rečnil krajinský vyslanec žabokretského okresu

Béla Landauer.

Odôvodnil dôveru kresťanskej ľudovej strany ku vláde. Spomenul kritizovanie vlády z pracovnej strany, že svoje vnútorné záležitosti pretriasa pred verejnosťou. Odpovedal na to, že je toto lepšie, ako keby ich pretriasala pred súdom. Rečnil o tom, ako volila pracovná strana, o prechmatoch zo strany Rakúska, o národnostnej otázke, o volebnom práve, o katolíckej autonomii, o zahraničnej politike, návrh v mene kresťanskej ľudovej strany prijal.

Tohoto dňa debatta o indennite trvala do ôsmej hodiny večer a návrh prijatý bol jednohlasne.

26. októbra. Tisza predostrel zasadnutiu surnú interpelláciu o fôšpánoch. Pracovná strana na jeho rozkaz hlasovala proti osvedčeniu ministra vnútorných záležitostí. Týmto figlom vládu prinútiť cheel ku zadakovaniu. Vládu podporujúce stránky opposície ale hneď na to v snemovni vydržovali zasadnutie, ktorému predsedal pápežský prälát Ján *Molnár* a uzavrely, že žiadajú polozenie tejto otázky na denný poriadok, aby všetky neriady a korrupcie pracovnej strany odhaliť mohli a žiadaly ďalej i rozpustenie snemu a nariadenie nových volieb. Tisza s jeho väčšinou sa naľakal a celá jeho črieda utíchla. Začalo sa potom pojednávanie návrhu zákona o válečnej podpore verejných úradníkov.

27. októbra. Na dennom poriadku bol návrh o podpore verejných úradníkov. Stanovisko kresťanskej ľudovej strany označil krajinský vyslanec zlatomoravského okresu.

Ján Bartos.

Predstavil krušný stav verejného úradníctva, žiadal výdatné napomáhanie nielen úradníctva, lež aj učiteľov neštátnych škôl, ako aj kongruálnych duchovných a kaplánov.

Po osvedčení ministrapredseda návrh prijatý bol vo všeobecnosti a podrobnosťach jednohlasne.

Udalosti svetovej vojny.

Jeho veličenstvo kráľ hlavným veliteľom frontu na Isonze.

Na úsvite 27. októbra jeho veličenstvo kráľ odcestoval ku frontu na Isonze a prevzal hlavné veliteľstvo všetkých tam opurujúcich svojich a spojeneckých armád. Ku bojujúcim víťazným čatám frontu upravil nasledovný najvyšší válečný rozkaz:

Statné čaty moje sružené s víťaznými spojencami v tvrdých bojoch za niekoľko dní vydobily veľkolepé úspechy. Radostou dojatý, za cieluprimerané a hrdinské držanie sa v krutých bojoch, najvreljšie vďaky moje vyslovujem každému a každému jednomu. Všetkým vodcom, všetkým veliteľstvám a všetkým čatám na vedomie dávam moje úplné uznanie. S Božou pomocou ďalej!

Karol.

130.000 talianskych zajatcov. — 900 ukoristených kanónov.

Dľa úradnej jeho veličenstvu poslanej zprávy, výsledok našej offensivy proti Talianom do večera 28. októbra bol 130.000 zajatcov a 900 kanónov. Od vrchov až po more prenasledujeme utekajúcich Talianov.

Úradná zpráva o zaujatí Gorice.

Došla 28. októbra predpoludním o 10. hod. 15. m.

Naše čaty dnes ráno obsadily Goricu. Taliani zutekali cez Isonzu. Mesto, ako od dlhého storočia, je znovu v našej moci.

Náčelník gen. štábu.

Ďalšie úspechy našich a spojeneckých čiat.

Naše čaty obsadily **Cividale, Monfalcone, Podgoru** a stoja pred mestom **Udine**.

Jasenné výborové zasadnutie spišskej stolice.

Spišský stoličný výbor dňa 10. októbra vydržoval svoje jasenné zasadnutie pod predsedníctvom nadžupana baróna Tibora *Máriássyho* pri zúčastnení sa 75 stoličných výborníkov.

Podžupan dr. *Ludvik Neogrady* v svojej štvrtročnej zpráve o úrodách stolice podal nasledovné: Úroda ja-

senného obilia bola tak dľa zrna a slamy, ako i dľa jakosti vôbec najviac slabostredná. Úroda jarného obilia v každom ohľade bola veľmi slabá. Strukoviny, zvlášte hrach, nepodarili sa ani toho roku. Zemiaky a krnná repa nedaly ani strednú úrodu. Úroda krmu toho roku bola mimoriadne malá, dakde ani štvrtá čiastka toho, ako po iné roky. — Stolica chová sa dôverou k novej vláde. Podobne stolici liptovskej protestuje tiež proti českým aspiráciám ohľadom územnej integrity Uhorska. Žiada podobne do života uvedenie autonómie katolíkov a súrne žiada sriadenie a polepšenie hmotného položenia nižšieho kňazstva. Na návrh kanonika Juliusa Kerna uzavreli, že pre skvostnú sieňu stoličného domu

Kat. Lud. Jednoty. Noviny niet z našeho frontu. S úctou ostávam verný farník.

Ten istý duchovný dostal z iného frontu zase nasledujúcu karotku: Pekne prosíme pána farára, aby boli taký dobrý a nám poslali také dve slovenské modlitebné knižočky, aké dali tým, čo rukovali. Tu sme dvaja od Peštu s ich farníkom Grivalskim dovedna, Cinkota sa volá naša dedina. Vereszki János, Breška György.

List z ruského válečného zajatia.

Spišsko-richvaldský mládenec Štefan Michna vo svojej 21. júla datovanej a 15. októbra došej karotke

Honvédske delostrelectvo.

zadováži stolica obraz jeho veličenstva kráľa. Föišpán za čestných stoličných hlavných lekárov vymenoval dr. Fridricha Gábriela, dr. Eduarda Daitscha a dr. Ivana Jankuru.

Stoličný výborník.

Listy z bojišta.

Spišsko-richvaldský gazda Michal Duda Vojtkov, kanonier, v svojej 8. okt. datovanej karotke píše svojmu duchovnému: Pochválen buď Pán Ježiš Kristus! Mój ctený Otče Duchovný! Prijmite odo mňa týchto pár riadkov mojho písania a pozdravenia z tej Románie. Dávam im na vedomie: ja som teraz medzi Turkami a medzi Bulharmi. Dakovať milému Pánu Bohu som zdravý na tento čas. Budú tak dobrý a pošlú mi jednu knižočku: Deväťdnovú pobožnosť k Božskému Srdcu Ježišovemu. Pozdravujem celú richvaldskú organizáciu

z Uzlovaja (gub. Tula) píše svojmu duchovnému: Milý Duchovný! Vaše 23. apr. a 8. mája písané karotky som dostal, jednu za druhou. Prosím bars pekne aj naďalej usilovne písať. Ja som — chvála Bohu — zdravý a od Boha prosím aj naďalej takého zdravia. Ja som od mesiaca februára v Uzlovaji na štácii; spolu nás je päťdesiat zajatých, my chodíme na ruských železničiach ako pomočníci mašinistom. Ktorý nechce robiť, tak ho zaprú do áreštu na tri mesiace a potom ho dajú do uhelnej bane; tam je veľmi ťažká robota a veľa tu už pomrelo. Ani za peniaze nemožno nič kúpiť. S Bohom sa majú.

Nezabúdajte na vdovy a siroty po hrdinoch padlých na bojišti!

Koľká bude nová válečná podpora?

Ministerpredseda dr. Alexander Wekerle vo štvrtok, 25. októbra na zasadnutí finančného výboru snemovne oboznámil verejnosť s novým poriadkom válečnej podpory. Základné zásady nariadenia, ktoré dotyčne tohto bude vydané, na žiadosť ministrapredseda vzali do zprávy finančného výboru snemovne vyslancov. V tejto zpráve o vyhlásení ministrapredseda stojí nasledovné:

So stanoviska válečných podpôr bude rozdiel z jednej strany medzi malými a veľkými obcami, z druhej strany ale medzi mestami a hlavným mestom Budapešťou.

V malých a veľkých obciach válečná podpora bola by nasledovná:

Pre prvého člena rodiny (pre manželku) mesačne	36 K
« dvoch členov «	60 «
« troch «	80 «
« štyroch «	100 «
« päť «	115 «
« šesť «	130 «
« sedem «	145 «
« osem «	160 «
« deväť «	175 «
« desať «	190 «

V mestách a síce:

	v mestách so sriad. magistr. a v právomoc. mestách:	V Budapešti, vo Fiume, v Prešporke:
Pre prvého člena rodiny mesačne	42 kor.	48 kor.
« dvoch členov «	71 «	82 «
« troch «	95 «	110 «
« štyroch «	118 «	136 «
« päť «	135 «	155 «
« šesť «	150 «	170 «
« sedem «	165 «	185 «
« osem «	180 «	200 «
« deväť «	195 «	215 «
« desať «	210 «	230 «

Mimo tejto podpory bola by podpora aj na bytné, ale len pri tých rodinách, ktoré bývajú v prenajatom byte. Táto podpora na bytné z jednej strany nemohla by byť väčšia, ako koľko bytného patričná rodina skutočne platí, z druhej strany v malých a veľkých obciach nemohla by prevyšovať 15⁰/₀-ov, v mestách 25⁰/₀-ov a v Budapešti, vo Fiume a v Prešporke 40⁰/₀-ov válečnej podpory celej rodiny.

Terajší spôsob ustálenia válečných podpôr zmenil by sa natolko, že tam, kde je to možné, budú utvorené výbory, ktoré účinnive budú kontrolovať ustálenia válečných podpôr, aby takto boly znemožnené dosavadné zneužívania.

Bratia Katolíci! Čítajte a predplácajte len v čisto katolíckom duchu písané noviny. Takéto noviny sú «Kresťan», ktorý už cez štyriadväsať rokov bráni našu cirkev, zastáva našu svätú vieru a zmužile bojuje za všetky oprávnené záujmy Slovákov.

CHÝRNIK.

Vatikánske kruhy ešte pred Novým rokom úfajú pokoj. Dľa rímskej zprávy novín «Daily Telegraph» vo vatikánskych kruhoch úfajú, že pokoj uzavretý bude ešte pred zavítaním Nového roku.

Kráľov dar. Jeho veličenstvo kráľ Michalovi Ferenczemu, 68-ročnému gazdovskému sluhovi v stolici stolnobelohradskej, ktorý mal šesť synov na vojne a zpomedi ktorých traja zomreli krdinskou smrťou, daroval 500 korún a krásny krížik.

Z ostrihomskeho arcibiskupstva. Otto Krywald stal sa arcibiskupským hlavým komisárom. Teodor Bussay, administrátor v Ipolyszécse, prepustený je z arcidiecei do košickej diecési. Budapešťiansky katechéta Gejza Boér, ktorý povolaný bol k vojenskej kňazskej službe.

Z biskupstva košického. Následkom vymenovania Martina Csillaga, farára v Hejzeze, za farára do Szerencsa, uprázdnenú faru v Hejzeze biskup udelil Jánovi Figula, radcovi a zápisníkovi svätej stolice. Tak uprázdnenú stanicu zápisníka sv. stolice zaplnil s doterajším svojim obradníkom Michalom Palyó, ktorého aj spolu vymenoval za radcu košickej sv. stolice. Za ceremoniára svojho ale osvietený pán biskup vymenoval pápežského čestného kaplána Teodora Bussayho, ktorého prevzal z arcidiecei ostrihomskej, kde bol farárom v Ipolyszécse.

Z biskupstva nitrianskeho. Štefan Zlámal stal sa farárom v obci Szelec. — Nitrianska kapitula na nacionálny votívny kostol obetovala 200 korún.

Hanušovská farnosť v spišskej Magure na válečné dobročinné ciele znovu obetovala 60 korún.

Bulharský kráľ Ferdinand po smrti svojej manželky zdržoval sa za dva týždne v svojom loveckom kaštieli Püspökháza vo Spiši. S ním bol i kráľ. knieža Cyril a kráľ. kňazny Eudoxia Nadejka. Dňa 4. októbra bulharský kráľ v Zápolyovskej kaplnke v spiš. Štvrtku dal sv. omšu slúžiť k úcte sv. Františka Assiského a za dušné spasenie nebohého kráľa Franca Jozefa I. Na sv. omši prikladnou pobožnosťou bol prítomný i sám kráľ so svojimi defmi. Svätú omšu odbavil minorita Gilbert Czaich, pensionovaný rímsky apoštolský spovedník, duchovný správca ústavu, pod sv. omšou spievali klerici minoritskí. Potom kráľovská rodina popri odbornoznacovom a dejepisnom vysvetlení s veľkou zaujímavosťou obzrela si kaplnku a kláštor.

Válečný pamätný kostol majú vystaviť vo Viedni na pamiatku padnutých hrdinov.

Koľko kňazov slúži v talianskej armáde? V talianskej armáde slúži 30.000 katolíckych kňazov ako dôstojníci, k mužstvu prislúchajúci vojaci, poľní duchovní, opatrovatelia nemocných atd.

K nižnoružbašskej r. kat. škole (Spiš) za učiteľku vyvolili Margitu Matiskó, učiteľku lechnickú, ktorá 10. októbra už aj začala svoje účinkovanie v Nižných Ružbachoch.

Mníšky vo vojne. Len samé školské sestry v prvom roku vojny koralily ústredným mocnostiam službu v hodnote 116.511 korún. Z toho padne na Uhorsko 83.480 korún, čo v sebe obsahuje hodnotu nemocničných služieb, prepustenia škôl, ručných prác pre vojsko a mlodarov. Chovanci školských sestier konali ale v Uhorsku za ten istý čas milodarmi, knihami, devociálnymi predmetmi a upisovaním válečnej požižky službu v hodnote 63.975 korún. V druhom roku vojny účinkovanie sestier cenia na 108.346 korún. Z toho padne na Uhorsko 87.057 korún. Hodnota horlenia chovancov v druhom roku v našej vlasti činí 1.340.416 korún.

Shromaždenie za pokoj v Košiciach. Z Košíc oznamujú: Vo veľkej sieni košického tovaryšského spolku bolo veľkolepé shromaždenie za pokoj, na ktorom braly účasť všetky popredné osobnosti mesta. Predseda osvietený pán biskup August Fischer Colbrie, ktorý v súvis s notou svätého Otea za pokoj výraz dal túžbe katolíkov po spravodlivom a statočnom pokoji. Potom rečnil práčat-kanonik, krajinský vyslanec Alexander Giesswein, predseda uhorského spolku pokoja, poukázal na vnútorne príčiny vypuknutia svetovej vojny a vyzdvihol potrebnosť víťazstva spravodlivosti a lásky. Konečne rečnil ešte i dr. Pavel Oberschall, dekan košickej právnej akademie. Shromaždenie holdujúci telegramm poslalo svätému otcovi Pápežovi a jeho veličenstvu kráľovi Karolovi.

Požiare v prešporskej stolici. V mesiaci auguste v prešporskej stolici bolo 26 požiarov. Celá škoda činí 552.791 korún, následkom poistenia navrátilo sa len 155.971 korún. Najväčší oheň bol v obci Rózsavögy, kde zhorelo 17 domov. Väčšie požiare boli ešte v obciach Szelines, Tejujfalu, Apátszentmihályi, Bürszentgyörgy a v Trnave.

Jeden jedinký žiak. Ako zvláštny dokument terajšej doby označujeme, že do štvrtej triedy učiteľskej prípravovne v Sarvaši dal sa zapísať jeden jedinký žiak. Toľko: ani viac, ani menej!

Vyznačení košickí honvédi. Striebornú medaillu hrdinskosti prvej triedy dostali: strážmajster Ladislav Back; fireri Alexander Cséпки, Ludvik Takács; kapráli Arpád Szenyes, J. Volozsnay, Michal Bojesuk, Bartolomej Nagy; frajtri Jozef Kazsimir, Ladislav Fazekas, Valentin Beke; honvédi: Ján Fűöp, Georg Pekarcsik, Ján Laukó, Franc Vallu, Ján Pásztor, Pavel Mengyer, Lugvik Kolodzei, Jozef Gajdos, Ján Vrbicsán, Ondrej Szendrei, Matej Horváth, Štefan Bicsikovszki, Imrich Bacsas, Jozef Ferkó, Jakub Jablonovski, Lad. Kaziera, Ondrej Bodnár, Georg Cima, Georg Pohládka, Jozef Minich, Michal Petre, Štefan Molnár, Ondrej Krupár, Jozef Horváth, Jozef Simesik, Móric Markovich, Šimon Nap, Michal Chomcsa, Striebornú medaillu hrdinskosti druhej triedy dostali: frajtri Michal Hreskó, Jilius Dzurik; honvédi Ján Klescs. Jozef Lórett, Ján Nikolaj, Ladislav Koziczsa, Ján M hók, Michal Zsigó. Všetci z 9. honv. peš. pluku Od počiatku vojny do 20. augusta dôstojníci pluku dostali 238 a mužstvo 8154 vyznačení.

Do Markušoviec (Spiš) za kaplána poslaný je Jozef Brnussák.

Zákernický nápad v Stracenej vo Spiši. Dňa 12. sept. vo večerných hodinách hlavný lesný merník (forsner) Emil Király nepodozrivo šiel z dediny k svojmu bytu. Odrazu napadol ho dakto zákernický od zadku a sekerou zafal mu do hlavy. Len ľahšie ranený hlavný merník prenasledoval svojho útočníka, lež tomu podarilo sa vo tme utiecť. Vyšetovanie bolo zavedene a útočník zaiste neujde ani tu na svete zaslúženému najprísnejšiemu trestu.

Týfus v stolici zvolenskej. Zo Zvolena oznamujú, že v obci Récske viac ľudí zomrelo na Týfus. Podžupan stolice dr. Répási, aby zamedzil šírenie sa nákazy, porobil najúčinnivejšie poriadky a obec postavil pod zátvor.

Na žalúdok chorým

nevyhnutne potrebným liekom je

Jágerská voda,

ktorú od 150 rokov dorábajú **Jágerskí milosrdní bratia**. K dostaniu je v každej lekárni, cieľu najprimeranejšie je ale objednať si ju v

Lekárni milosrdných bratov v Jágri (Eger).

Malá fľaška 80 halierov. Stredná fľaška 2 koruny 30 halierov. Veľká fľaška 4 koruny 40 halierov. Menej ako v hodnote 3 koruny neposielame po pošte.

Varujme sa napodobenín.

Každý sám môže si prevádzať oprávania.

Ručným šijacím patent šidlom

priam tak, ako šijacím strojom možno šit: kožu, topánky, koňské šaty remeň, kožušinu, pokrivoce, prikrývadla, hmotu ku šatrom, plášte bicyklistov, vrecia atď. Upotrebovanie pri šití aškovani je veľmi ľahké. Nástroj každému nevyhnutne potrebný: remeselníkom, poľným hospodárom, vojakom. Nepočetné listiny uznania a pochvaly.

Zaruka za upotrebitelnosť. Úplného šijaceho šidla s cvočnou so 4 rôznymi ihlami a s úpravou upotrebenia, pri vopredom zaslaní peňazí, cena 4 kor. 10 hal., s poštovou dobierkou 4 kor. 40 hal.

N. bojište posielam len pri voprednom zaslaní obnosu. Zasielanie franko. Odpredavačom výhody.

Objednať možno a: **Jozefa Pennek, ropau** (Sliezske) Herren asse 41.

**Svrabľavosť,
Potenie,
Slnečný úpal,
Šupanie kože,
Svrab a hostec,
Neduhy kože, rany,
Opuchliny a staré rany**

istotne lieči zákonom chránený prostriedok. Nešpiní a je zcela bez zápachu. Malý teglík 3 koruny, veľký teglík 5 korún, rodinný teglík 9 korún, k tomu patriaceho borovčkového mydla cena 4 K. Adresa objednávok

Alexander Gerő, lekárnik Nagyková 40.

Ja Anna Csillag

s mojimi 185 cm. obrovskéj dlžky LOREY VLASMI, ktoré som dosiahla 14 mesačným upotrobovaním vlastného vynálezu masťi. Toto je jediný osvedčený prostriedok proti prehnutiu ku podporovaniu rastenia a posilneniu pôdy vlasov. — Pri mužských v krátkom čase pôsobí rastenie hustej brady, vlasom a brade dodá prirodzeného lesku a ľahkej ohybnosti a do najvyššieho veku chráni pred časným ošedivením

Cena teglika: 6, 10 a 15 kor.

Poštové zásielky vyhavujú sa každodenne, pri voprednom zaslaní obnosu alebo s poštovou dobierkou, do všetkých krajov sveta bezprostredne z dielne, kam všetky objednávania upraviť treba.

ANNA CSILLAG, Viedeň,
Kohlmarkt 20.

Dobré nástroje k holeniu a strihaniu vlasov.

1a. Britvy zo striebornej ocele K 4, 5, 6. Zabezpečujúce nástroje ky holeniu niklované K 4, 5. «Perfekt» znám k so 6 nožmi K 16, 22. Dvojitého rezu náhradné nože tučet po kor. 5, 6. 1a. nástroj k strihaniu vlasov K 12, 15. Zámerna povolená alebo návrat peňazí. Zasielanie s poštovou dobierkou alebo pri voprednom doposlaní peňazí.

Zasiela cis. a král. dvorný zásielca
Hanns Konrad
vývozný a tovar zasielajúci dom Brűx číslo 1547 (Čechy) Hlavný cenník zdarma a franko.

Válečné náručné hodinky

presne regulované a vyprobované

Niklové alebo ocelové K 25, 30. S rádium svietiacim číselníkom K 30, 35, 40. Strieborné náručné hodinky K 50, 60, 14 kar. zlaté náručné hodinky K 130, 160. 3 rokov záruka na písme. Zasielanie s poštovou dobierkou. Zámerna povolená alebo návrat peňazí.

Prvá dielňa na hodiny
Hanns Konrad
cis. a král. dvorný zásielca Brűx číslo 1546 (Čechy). Hlavný cenník zdarma a franko.

Retaze pre rožnú lichvu

Stredného vyhotovenia 9 kor. Ohlávkové retiazky pol pevného vyhotovenia 4.50 kor. Trovy zaslania a zaobalenia obfažujú objednávateľa. Objednať možno s vopred doposlaním obnosu alebo s poštovou dobierkou.

Móric Lendvay,
vývozný dom.
Budapešť, VII.,
Kertész-utca 43.

Oznamy prijíma
administracia

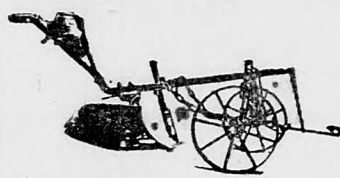
„Krestan“

BUDAPEST,

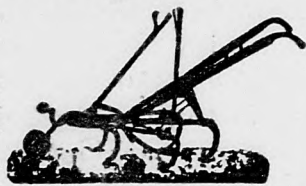
Szentkirályi-utca 28.

Najlacnejší a najlepši prameň Jozef Marosi a Syn Esztergom 15.

strojov a železného tovaru veľký obchodný dom. Zo skladu zasiela zvláštnej jakosti ocelový pluh za 140.—, dvojitý pluh za

275. K, Juno americkú koňskú motyku za 156.— K (prevádza 5 ľudí robotu) Železnú bránu za 90.— K; zvláštnu bránu s uhlami želom okuvanými za 100 K. Veľký obrázkový cenník na žiadosť posielame zdarma.

NAJDOKONÁLEJŠÍ MLYNEK!

Ktorým bár aj dieťa, pripraveným na ňom strvjom, každého druhu o' ilie somleť môže na kašu a najfajnejšiu múku. Obrovskéj schopnosti roboty.

Bezodkladne k lifrovaniu. Cena K. 150.

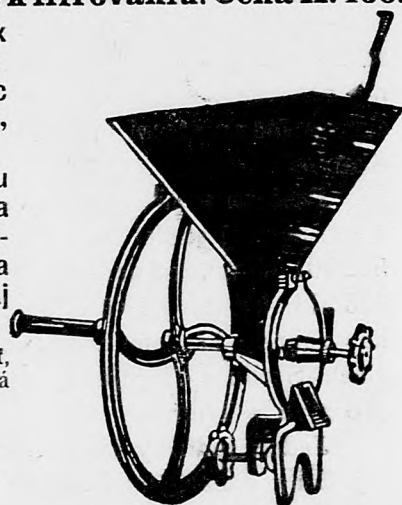
Tenistý stroj k prípraveniu nas tól alebo postavec bez nôh K 120, menši k domá-cemu upotrebeniu K 80. Objednanie prosíme na poštovej pou kázke a zaslať treba aj 10.— K závdavok.

K odporúčaniu mlynky bezodkladne objednať, bo v jaseňi znovu zasekne premávka. Výlučná adresa objednávania:

PAVEL SOHR

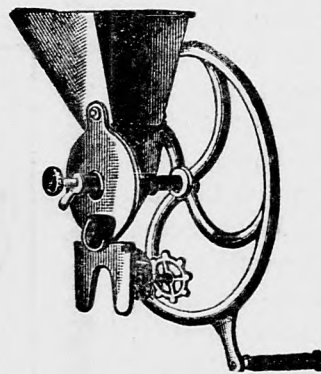
Somoğyszil 35.

fabričný sklad ocelového tovaru

Železničnú stanicu objednávateľa treba udať.

Ručný stroj k šrotovaniu

hodí sa ku šrotovaniu zrna každého druhu obilia vo fajnosti dľa ľubosti, ponevác stroj dakonáie možno regulovať. Veľkej schopnosti práce, ľahko ku hnatíu, tak že aj dieťa môže na ňom šrotovať po fajnosť múky. V každom hospodárstve a v každej domácnosti pri dochovávaní drúbeže a ošípaných tento stroj je nevyhnutne potrebný. Cena so zárukou a zaobalením 80 kor. Stroj ku vybaveniu väčších prác pripevnený na nohách 140 korun.

Tieto stroje zhotovuje a rozposiela

Imrich Tóth, Jászalsószentgyörgy.

Pri objednaní prosím zreteľne udať adresu a železničnú stanicu.